

**Тітко
Ельвіра Валентинівна**

Голова Українського осередку з прав людини та розвитку освітніх новацій, в.о. завідувача кафедри міжнародного права Державного податкового Університету, доктор юридичних наук

**Гончаренко
Марина Володимирівна**
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Навчально-наукового інституту права
Державного податкового Університету

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства енергетики та вугільної промисловості України, інших центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується через відповідних міністрів, Державного комітету телебачення і радіомовлення України : Закон України від 16 жовтня 2020 року № 5460-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5460-17#n697> (дата звернення: 09.12.2021).
2. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) : Закон України від 06 листопада 2020 р. № 1000-IX // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1000-20#Text> (дата звернення: 09.12.2021).
3. Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 09 грудня 2020 р. № 1236 і від 29 червня 2021 р. № 677 : Постанова Кабінету Міністрів України від 24 листопада 2021 р. № 1240. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1240-2021-%D0%B5%D0%B5#Text> (дата звернення: 09.12.2021).
4. Про встановлення карантину з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 : Постанова Кабінету Міністрів

ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАХИСТУ (МАСОК) В ГРОМАДСЬКИХ МІСЦЯХ В УМОВАХ ДІЇ КАРАНТИННИХ ЗАХОДІВ COVID-19: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Сьогодення – епоха викликів. XXI століття не стало винятком, світ постав перед новою загрозою – пандемією COVID-19. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) на початку березня 2020 року оголосила про пандемію коронавірусу. Тому кожна держава світу розпочала запровадження певних обмежень щодо свободи пересування, права на мирні зібрання, права на освіту тощо. Україна також почала активно протидіяти новій загрозі. Отже, на державному рівні було прийнято низку нормативно-правових актів, що регулюють питання обмеження прав людини, у зв'язку з надзвичайною ситуацією, яка склалася, – всесвітньою пандемією COVID-19.

Кабінет Міністрів України (КМУ) 11 березня 2020 року оприлюднив Постанову «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2», яка передбачала встановлення «карантину» на всій території України. До того ж відповідна Постанова зобов'язала громадян України використовувати засоби індивідуального захисту (маски) в громадських місцях. Цей документ регламентував подальше більш ретельне виокремлення специфіки запровадження карантину, що був спричинений COVID-19. Згідно з цією Постановою робота суб'єктів господарювання мала здійснюватися лише за умови забезпечення персоналу засобами індивідуального захисту [8].

Доречно буде розглянути законодавче регулювання карантинних обмежень. Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб» від 06 квітня 2003 року № 1645-III чітко наділяє КМУ повноваженнями щодо встановлення та скасування карантину [9]. Зазначимо, що саме ст. 6 п. 11 Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства енергетики та вугільної промисловості України, інших центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується через відповідних міністрів, Державного комітету телебачення і радіомовлення України» виключив норму, що уповноважувала головного державного санітарного лікаря України запроваджувати або скасовувати карантин [1].

Зауважимо, що в різні часові проміжки Постановами КМУ на території України запроваджувався карантин, спричинений пандемією COVID-19, зокрема: Постановою КМУ від 11 березня 2020 р. № 211 карантин встановлено з 12 березня 2020 р. до 22 травня 2020 р. [8]; Постанова КМУ від 20 травня 2020 р. № 392 – з 22 травня 2020 р. до 31 липня 2020 р. [4]; Постанова КМУ від 22 липня 2020 р. № 641 – з 01 серпня до 31 серпня 2020 р. [6]; Постанова КМУ від 22 липня 2020 р. № 641 (зі змінами) – з 01 серпня до 19 грудня 2020 р. [7]; Постанова КМУ від 09 грудня 2020 р. № 1236 – з 19 грудня 2020 р. до 31 грудня 2021 р. [5].

Окрім того, Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб» встановлює, що рішення щодо запровадження карантину також передбачають затвердження необхідних профілактичних та протиепідемічних заходів [9]. Отже, таке твердження засвідчує, що КМУ має повноваження запроваджувати масковий режим задля протидії пандемії COVID-19, а тому обов'язок громадян України щодо використання належним чином засобів індивідуального захисту (масок) передбачений законодавством.

України від 20 травня 2020 р. № 392. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.12.2021).

5. Про встановлення карантину та запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 : Постанова Кабінету Міністрів України від 09 грудня 2020 р. № 1236. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1236-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.12.2021).

6. Про встановлення карантину та запровадження посиленних протиепідемічних заходів на території із значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 : Постанова Кабінету Міністрів України від 22 липня 2020 р. № 641. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/641-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.12.2021).

7. Про встановлення карантину та запровадження посиленних протиепідемічних заходів на території із значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 (зі змінами) : Постанова Кабінету Міністрів України від 22 липня 2020 р. № 641. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/641-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.12.2021).

8. Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 : Постанова Кабінету Міністрів України від 11 березня 2020 р. № 211. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/211-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.12.2021).

9. Про захист населення від інфекційних хвороб : Закон України від 06 квітня 2000 року № 1645-III // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14#Text> (дата звернення: 09.12.2021).

10. Щодо нових обмежувальних заходів на період карантину : Роз'яснення Департаменту комунікацій Секретаріату Кабінету Міністрів України від 04 квітня 2020 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/tozyasnennya-shchodo-novih-obmezhuvalnih-zahodiv-na-period-karantynu> (дата звернення: 09.12.2021).

Відповідно до Постанови КМУ від 22 липня 2020 р. № 641 встановлено заборону на перебування в «громадських будинках і спорудах, громадському транспорті без засобів індивідуального захисту, зокрема респіраторів або захисних масок, що закривають ніс та рот, виготовлених самостійно» на території України [6]. Та це положення викликає сумніви щодо правового аспекту сутнісного розуміння понять «громадське місце», «засоби індивідуального захисту».

Норми щодо необхідності носіння масок здебільшого вимагають використання останніх в громадських місцях. Проаналізувавши законодавство України, ми не знайшли чітко визначеної дефініції «громадське місце», однак звернули увагу на позицію, яка може розтлумачити вищезгадане поняття. Департамент комунікацій Секретаріату КМУ 04 квітня 2020 року на офіційному вебресурсі оприлюднив роз'яснення щодо нових обмежувальних заходів на період карантину: громадське місце – це «частина будь-якої споруди, яка доступна або відкрита для населення, зокрема за плату (під'їзди, підземні переходи, стадіони, парки, сквери, дитячі майданчики, зупинки громадського транспорту, ліфти, державні установи, медичні установи тощо)» [10]. Відповідне твердження достатньо розкриває поняття «громадське місце».

Також необхідно звернути увагу на правове регулювання поняття «засобів індивідуального захисту». Згідно з Постановами КМУ: № 392 від 20.05.2020, № 500 від 17.06.2020, № 641 від 22.07.2020, № 760 від 26.08.2020, № 1236 від 09.12.2020, в різні часові проміжки встановлювалися обмеження щодо перебування в громадських місцях без використання засобів індивідуального захисту, зокрема респіратора або захисної маски, виготовлених самостійно, проте у відповідних нормативно-правових актах немає сутнісного розуміння поняття «засоби індивідуального захисту». Відповідно до Роз'яснень КМУ масковий режим запроваджується задля «безпеки всіх нас», а також «з маскою на обличчі ризик зараження біологічними виділеннями, які можуть містити збудник хвороби, зменшується» [10]. Виокремимо твердження «маска на обличчі», адже не регламентовано «правильність» її носіння, а тому питання притягнення до відповідальності залишається відкритим та спірним. Так, Постановою КМУ від 09 грудня 2020 р. № 1236 «Про встановлення карантину та запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» врегульовано питання щодо носіння масок у громадських місцях. Тож «належним» використанням засобів індивідуального захисту є носіння масок, які «закривають ніс і рот» [5]. Отже, така норма унеможливило виникнення питань щодо доцільності носіння масок, а тому притягнення до відповідальності осіб, які використовують відповідні засоби індивідуального захисту неналежним чином, згідно з нормативно-правовими актами, є правомірним.

Також вищевказана постанова регламентує, що масковий режим застосовується в закладах охорони здоров'я та освіти, підземних переходах, зупинках громадського транспорту та інших територіях загального користування за умови недотримання фізичної дистанції не менше як 1 метр. Однак, варто акцентувати увагу на тому, що парк не входить до відповідного переліку. Хоча, за роз'ясненням КМУ, яке ми навели вище, до переліку громадських місць парк належить. Отже, виникають питання щодо наявних тверджень, які суперечать одне одному, а обурення суспільства щодо «законності носіння маскою» у громадському місці спричиняє багато дискусій.

Відповідно до Постанови КМУ від 24 листопада 2021 р. № 1240 «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 09 грудня 2020 р. № 1236 і від 29 червня 2021 р. № 677», яка набрала чинності з 06 грудня

2021 року, обов'язковість носіння масок у громадських приміщеннях поширюється на всю територію України, навіть у «зелених» зонах епідемічної небезпеки [3]. Необхідно також виокремити законодавче регулювання відповідальності за порушення норми щодо носіння масок в громадському місці.

Законом України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» від 06 листопада 2020 року було внесено доповнення до ст. 44-3 КупАП частиною другою наступного змісту – щодо відповідальності за неносіння масок в громадських місцях. Цією статтею запроваджується заборона перебування в громадських будинках, спорудах, громадському транспорті під час дії карантину без засобів індивідуального захисту, зокрема респіраторів або захисних масок, що закривають ніс та рот, виготовлених самостійно. Тому за порушення відповідної норми наявна адміністративна відповідальність у вигляді штрафу від десяти до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що складає від 170 грн до 255 грн [2].

З вищенаведеного випливає, що через відсутність чіткого законодавчого визначення поняття «громадське місце» неприпустимим є його трактування на «власний розсуд» представниками поліції. Адже, маємо розуміти, що без нормативно-правового визначення цього поняття виникає проблема щодо притягнення до відповідальності осіб, які «нібито порушують» норми Закону.